దొడ్డిదారి

వసుంధర

రమణమూర్తి అంటే ఒక విధంగా నాకు అసహ్యం.

మరో విధంగా ఇష్టం.

అతడికి మగాడిననే అహంభావం ఎక్కువగా ఉన్నా నేను తప్పుపట్టేవాణ్ని కాను. ఆడదాన్ని కూడా మనిషిగా గుర్తించి సానుభూతితో అర్థం చేసుకోని మగాళ్ళంటే నాకు చాలా అసహ్యం.

అలాగని నాకు రమణమూర్తి గురించి పూర్తిగా తెలియదు. నాకు బహుశా అతను రెండేళ్ళ సీనియరనుకుంటాను. కాలేజీలో చాలాసార్లు చూశాను కానీ ప్రత్యేకంగా గుర్తించలేదు. ఆ తర్వాత అతని చదువు పూర్తయి మా ఊళ్ళోనే ఉద్యోగం కూడా దొరికింది. ఎప్పుడైనా బజార్లో కనబడితే ఏదైనా తెలిసిన ముఖం అనుకునేవాణ్ని తప్పితే పలకరింపుగా చిరునవ్వు కూడా మా ఇద్దరికీ అలవాటు లేదు.

రమణమూర్తి వ్యక్తిత్వం గురించి ఇంతో అంతో

నాకు మొదటిసారిగా తెలిసింది—కుసుమ పెళ్ళిచూపుల సమయంలో!

కుసుమ మా వీధిలోనే ఉంటున్నది. చాలా అందంగా ఉంటుంది. నాకంటె మూడేళ్ళు చిన్నది. కాలేజీలో రెండేళ్ళు జూనియర్.

కుసుమ చలాకీ అయిన పిల్ల. అందానికి చలాకీతనం తోడుకావడంవల్ల ఆమెకు కాలేజీలో చాలామంది ప్రేమలేఖలు వ్రాస్తూండేవారు. అలా వ్రాసినవారిలో నా స్నేహితులు కూడా ఉన్నారు. నేను మాత్రం ఎప్పుడూ రాయలేదు. స్నేహితులు తామేం రాస్తున్నారో నాకు చెబితే ఆ భాష విని నేనూ ఆనందించేవాణ్ని.

“కుసుమను పెళ్ళాడేవాడెవరోగానీ—చాలా అదృష్టవంతుడౌతాడు—” అంటూండేవారు నా స్నేహితులు. వారి అభిప్రాయాలతో నేనూ ఏకీభవించేవాణ్ని. మానసికంగా నాకూ అంతో ఇంతో కుసుమపట్ల ఆరాధన ఉన్నది. మా వీధి పిల్లకావడంవల్లనో, నేను పెరిగిన వాతావరణమో నాలో చొరవ అట్టే లేకుండా చేసింది. వాతావరణం గురించి ఎందుకనవలసి వచ్చిందంటే—కుసుమకే కాదు—మరే ఆడపిల్లకూ నేను ప్రేమలేఖలు వ్రాయలేదు.

కుసుమ ఎవ్వరికీ జవాబులు వ్రాయలేదు. ఆమె మామూలుగా కాలేజీకి వస్తూ పోతూండేది. ఆమె నడవడిక, వేషధారణ నలుగురికీ గౌరవం కలిగించే విధంగానే ఉండేవి.

కుసుమను చూసుకోనేందుకు రమణమూర్తి వచ్చాడు. పెళ్ళి చూపుల్లోనే కట్నం ప్రసక్తి కూడా వచ్చింది. అన్నీ యించుమించు నచ్చినట్లే! పెళ్ళికొడుకుతో

మాట్లాడడం కోసమని కుసుమ తండ్రి నన్ను వాళ్ళింటికి పిలిచాడు.

అప్పుడే నేను రమణమూర్తితో మొదటిసారిగా మాట్లాడేను.

వాటం చూస్తే అతడికి కుసుమ నచ్చినట్లే కనబడింది.

కుసుమకు పెండ్లి అవుతున్నదంటే నాకు రవంత బాధ అనిపించింది కూడా!

రమణమూర్తి నన్ను పక్కకు పిలిచి—"ఇలా అడుగుతున్నందుకు ఏమీ అనుకోకండి—కుసుమ చాలా అందమైనది కదూ!" అన్నాడు.

"చాలా చాలా అందమైనది—" అన్నాను.

"ఆమెకు నేను తగిన వరుడినేనా?" అన్నాడతను వెంటనే.

"ఇది ఆమె చెప్పవలసిన మాట!" అన్నాను.

అప్పుడు అడిగాడు రమణమూర్తి — అంతవరకూ నేనూహించని ప్రశ్న .... "అడగ్గానే చాలా చాలా అందమైనది అని చెప్పారు. ఇలా అడుగుతున్నానని ఏమీ అనుకోకండి — ఆమె గురించి మీరు చాలా ఆలోచించారా?"

"పెద్ద దెబ్బ కొట్టావు గురూ!" అనుకున్నాను. అటు నుయ్యి, ఇటు గొయ్యి అన్నట్లు ఈ ప్రశ్నకెలా జవాబిచ్చినా తప్పే అవుతుంది. ఆలోచించాను అంటే నాకు దెబ్బ. లేదు అంటే అతన్ని తృప్తిపర్చడంకోసం నోటికొచ్చిన అబద్ధం చెప్పాననుకోవాలి....

అదృష్టవశాత్తూ మంచి సమాధానం స్ఫురించింది— "ఆడపిల్లల గురించి ఎక్కువగా ఆలోచించే అలవాటు నాకులేదు. నా స్నేహితులామె అందాన్ని తరచుగా

నా దగ్గర పొగుడుతూండేవారు—" అన్నాను.

ఈ నిజం చెప్పడంవల్ల అతడు తన అదృష్టాన్ని గ్రహిస్తాడని నేననుకున్నాను. కానీ అతడి ప్రశ్నల పరంపర అంతటితో ఆగలేదు — "వాళ్ళసలు మీ దగ్గర కుసుమ ప్రసక్తి ఎందుకు తీసుకొచ్చేవారు? మీరు ప్రోత్సహించేవారా?"

"ఓరినీ—" అనుకున్నాను. పెళ్ళిచూపులు కుసుమకా, నాకా అన్న సందేహం కలిగింది. నెమ్మదిగా అసలు విషయం చెప్పాను. కుసుమకు యెందరో ప్రేమలేఖలు వ్రాసేవారు. ఆమె బదులుకోసం ఎదురుచూస్తూ ఆమె గురించి చర్చలు జరుపుతూండేవారు. ఎవ్వరికీ ఆమెనుంచి బదులు మాత్రం వచ్చేది కాదు.

"ఆమె ఎప్పుడూ ప్రిన్సిపాల్‌కి రిపోర్టు చ్చేది కాదా?"

"లేదు. ఆమె మనసు చాలా మంచిది—" అని నాలిక్కొరుచుకున్నాను. మనసు మంచిదని నాకెలా తెలుసునని అడుగుతాడేమోనని భయంవేసింది. కానీ అతనింకేమీ అడగలేదు—"మీ పెద్దవాళ్ళు చేసుకోమంటే కుసుమను చేసుకోవడం మీకిష్టమేనా?" అని మాత్రం అడిగాడు.

ఏ మాత్రమూ ఆలోచించకుండా—ఇష్టమేనని బదులిచ్చాను.

పెళ్ళిచూపులు అయిపోయాయి. రెండ్రోజులతర్వాత కబురు తెలిసింది రమణమూర్తికి పిల్ల నచ్చలేదని. ఆ తర్వాత రెండ్రోజులకు రమణమూర్తి నన్ను ఓసారి స్వయంగా కలుసుకొని ధన్యవాదాలు చెప్పాడు. అప్పుడు నాకు తెలిసిందేమిటంటే కుసుమ గురించి అంతవరకూ అతడికేమీ తెలియదు. అతడామెను నిరాకరించడానికి కారణం నేనిచ్చిన సమాచారమే!

నేనాశ్చర్యంగా—"నేనిచ్చిన సమాచారంలో ఆమె గురించి తప్పేముంది?" అన్నాను.

అతను చెప్పాడు. కుర్రాళ్ళు అందరాడపిల్లలకూ ప్రేమలేఖలు వ్రాయరుట. ఆడపిల్లలో ఏదో బలహీనత కనపడితేనే ప్రేమలేఖలు వ్రాయడం జరుగుతుందట. ప్రేమలేఖలు వచ్చిన ఆడపిల్లల మనసులు పవిత్రంగా ఉండవట. వాళ్ళు ఉత్తరాలు రాసిన మగపిల్లల గురించి ఆలోచిస్తారుట. ఆ మగపిల్లలపైన ఎంతో కొంత అభిమానం, సానుభూతి ఉంటేతప్ప—ఆ ఉత్తరాల గురించి ఫిర్యాదివ్వకపోవడం జరుగదట.

"నేను యెంతో పవిత్రమైన యువతిని పెళ్ళిచేసుకోవాలని అనుకుంటున్నాను. మీరు కుసుమ గురించిచ్చిన సమాచారం నాకెంతో సహాకరించింది—"

నేను తెల్లబోయి—"ఇలా అయితే మీకు పెళ్ళికాదు. కాలేజీలో చదివే చాలామంది అమ్మాయిలకు ప్రేమలేఖలు వస్తాయి. అది వాళ్ళ తప్పుకాదు—" అన్నాను.

"అంతగా అవసరమైతే ఏ పల్లెటూరి అమ్మాయినో చేసుకుంటాను తప్పితే—ప్రేమలేఖలు అందుకొని ఫిర్యాదివ్వకుండా ఊరుకున్న అమ్మాయిని మాత్రం పెళ్ళి చేసుకోను—" అన్నాడు రమణమూర్తి.

"అంతా మీలాగే ఆలోచిస్తే — అసలు కుసుమకు పెళ్ళేకాదు!"

"అలాగెందుకనుకోవాలి? అప్పుడడిగితే మీరామెను చేసుకుందుకు సిద్ధంగా ఉన్నట్లే చెప్పారు—...." అని వెళ్ళిపోయాడతను.

అప్పుడు నా బుర్ర పనిచేయడం ప్రారంభించింది.

కుసుమ ఇంట్లో తెలియదు కానీ ఆమె వివాహం

కేవలం నా కారణంగా ఆగిపోయింది. నేను తెలివితక్కువ వాడినై రమణమూర్తికి ఏమేమో చెప్పాను—ఫలితం గురించి ఆలోచించకుండా!

నేను చేసిన తప్పుకు పరిహారంగా నేనేం చెయ్యాలి? కుసుమ ఇంట్లో విచారించగా సంబంధం తప్పిపోయినందుకు వారేమీ బాధపడడంలేదనిపించింది. కుదిరితే వెంటనే చేసేద్దామనుకున్నారు తప్పితే—ఆమె వివాహం గురించి వారేమీ తొందరపడడంలేదు.

మొదటిసారిగా నేను ధైర్యంచేసి ఒక ఆడపిల్లతో మాట్లాడేను. ఆ ఆడపిల్ల కుసుమ. ఆమెకు జరిగినదంతా చెప్పి—"తప్పంతా నాదే! అతడిలా అర్థంచేసుకొని పెళ్ళి కాదంటాడని నేనూహించలేదు—" అన్నాను.

కుసుమ సానుభూతితో నా వంక చూసి—"ఇందులో మీ తప్పేమీ లేదు. పైగా మీరు నాకెంతో ఉపకారం చేశారు. ఇలా అనుమానించే మనిషిని పెళ్ళి చేసుకొంటే జీవితాంతం నరకం అనుభవించాలి. మీ కారణంగా ఈ సంబంధం తప్పిపోయిందంటే అందుకు నేను మీకు ఋణపడివుంటాను—" అంది.

కుసుమవంటి ఆడపిల్ల నాకు ఋణపడివుంటాననంటే ఆ మాటలకే నా శరీరంలో ఏదో విద్యుత్తు ప్రవేశించింది.

"ఇంకెప్పుడూ యెవ్వరికీ ఆ మాట చెప్పను—" అన్నాను.

"చెప్పకండి. చబితే నిజంగా నే నాకు పెళ్ళికాదు-" అంది కుసుమ.

"అంతా రమణమూర్తిలాగే ఉంటారంటారా?" అన్నాను.

"అందరి సంగతీ యెందుకు? మీ సంగతి చెప్పండి."

అందామె.

ఉలిక్కిపడ్డాను. తడబడ్డాను. ఆమె ఇలాగంటుందని అనుకోలేదు. ఒక్క పిసరు ఆవేశం కూడా కలిగింది. అందమైన ఆడపిల్ల యెదురుగా కూర్చుని నన్ను సవాలు చేస్తున్నట్లనిపించింది. చటుక్కున—"నా చదువు పూర్తి కాలేదనీ, ఉద్యోగంకోసం ఎదురుచూడవలసి ఉందనీ సందేహిస్తున్నానుగానీ నాకు మీరంటే చాలా చాలా యిష్టమన్న సంగతి యెప్పుడో చెప్పివుండేవాణ్ని!" అన్నాను.

కుసుమ కనులు రెపరుపలాడించి ఆశ్చర్యంగా నావంక చూసి—"మంచి సంబంధం వచ్చిందని మా వాళ్ళు పెళ్ళి చూపులు ఏర్పాటుచేశారుగానీ నా పెళ్ళికి అర్జంటేమీ లేదు. మీరు నిజంగా నన్ను ప్రేమిస్తూండివుంటే ఆ విషయం పెద్దవాళ్ళకు చెబితే — అంతకాలం ఆగడానికి వాళ్ళకూ, నాకూ కూడా అభ్యంతరముండదు—" అంది.

ఒక్కసారి గాలిలో తేలిపోయినట్లుంది నాకు. ఆమె ఈ ఒక్కమాట అన్నందుకు నేనామెకు జీవితాంతం ఋణపడి ఉండగలను. వయసు, అనుభవం ఉండివుంటే ఈ దేశంలోని ఆడపిల్ల ప్రేమకు అంత విలువనిచ్చి ఉండేవాణ్ని కాదు. కానీ నా కాలేజీ జీవితం, ఉరకలు వేసే వయసు — కుసుమపట్ల నాకు అనురాగాన్ని కలిగించాయి. నేను ఇంట్లో నా ప్రేమ గురించి చెప్పాను.

కుసుమ పెద్దలు మా పెద్దల్ని అడిగారు. పెళ్ళి నిశ్చయమయింది.

"ఆ రోజు జరిగిన పెళ్ళి చూపులు—నీతో నే జరిగా యనుకుంటాను—" అన్నాడు కుసుమ తండ్రి నాతో.

ఆ తర్వాత మూడు సంవత్సరాలు కుసుమ, నేను

ప్రేమికులుగా జీవించాం. ఆ జీవితం నాకు సువర్ణాక్షరాలతో లిఖించుకోదగినది. ఒకరినొకరు అభిమానించుకుంటూ, ఒకరినొకరు ప్రేమించుకుంటూ, ఒకరినొకరు పొగుడుకుంటూ-ప్రేమానురాగాలను మాటలకుమాత్రమే పరిమితం చేసుకుంటూ గడిపిన ఆ రోజులు ప్రతి యువకుని జీవితానికి అద్భుత వరాలు.

నాకు ఉద్యోగం వచ్చినాకనే కుసుమతో నా వివాహం జరిగింది. వివాహం జరిగేక—ఉద్యోగం కోసం యెదురుచూస్తూ ఎలాంటి చనువు, ఆత్మీయత పోగొట్టుకున్నానో అర్థమయింది. అర్థాంగిగా కుసుమ నాకు దేవుడిచ్చిన వరం.

రమణమూర్తి అంటే ఒక విధంగా నాకు అసహ్యమైనా—మరో విధంగా ఇష్టంకావడానికి కారణమిదే!

2

నేను, కుసుమ ఒక మహాపట్నంలో జీవితం ఆరంభించాం. అసలు మాకు వేరొకళ్ళ గురించి పట్టించుకోవాలని లేదు. అంతగా ఒకరినొకరు ప్రేమించుకుంటున్నాం. అయినప్పటికీ మా ఎదురింటి దంపతుల్ని పట్టించుకోకుండా ఉండలేకపోయాం.

ఆయన పేరు కృష్ణారావు. ఆమె పేరు చంచల. చెప్పుకోదగ్గ అందగత్తె. కృష్ణారావులో ఏ ప్రత్యేకతా లేదు కానీ కురూపి మాత్రం కాదు.

కృష్ణారావు యెక్కడ పనిచేస్తున్నాడో తెలియదు కానీ యెక్కువగా అఫీసు టూర్ల మీద వుంటాడు. ఇంట్లో గడిపేది నెలకు అయిదారు రోజులుంటుందేమో! ఆ అయిదారు రోజుల్లోనూ రాత్రిళ్లు క్లబ్బులో పేకాడుతాడు. ఒకోసారి తెల్లవారుఝాముదాకా ఇంటికి రాక

పోవడం కద్దు.

ఆ భార్యాభర్తలిద్దరు కలిసి మాట్లాడుకోవడం, కలిసి సినిమాలకు వెళ్ళడం మేమెప్పుడూ చూడలేదు. ఇద్దరూ మాకులాగే చిన్నవారు. కానీ వారి జీవన విధానం మాకు పూర్తిగా విరుద్ధం.

"యెవరి పద్ధతి వారిది—" అని సరిపెట్టుకున్నా మాకు కుతూహలం ఆగలేదు. వాళ్ళెందు కలాగుంటున్నారో తెలుసుకోవాలని నాకు ఆత్రుతగావుండేది.

ఇలా ఉండగా నా శ్రీమతి ఒక రోజున నాకో పెద్ద విశేషం చెప్పింది. చంచల ఇంట్లో ఆ రోజు మధ్యాహ్నం ఒక మగాడు దూరాడట. సాయంత్రం దాకా బయటకు రాలేదట.

ఇది వినగానే నా మనసు పరిపరివిధాల పోయింది. భర్త నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాడనా ఆమె ఇలా చేస్తోంది?

"ఒకవేళ ఆయన ఆమె భర్తేనేమో?"

"కాదని కచ్చితంగా చెప్పగలను. ముఖం సరిగ్గా కనపడకపోయినా ఇతడిది పచ్చటి ఛాయ. కృష్ణారావు గారి రంగు నలుపుగదా!" అంది కుసుమ.

"అయితే ఓ పని చెయ్యి—ఆమె ఇంటికి వెళ్ళి మా ఇంటికెవరూ చుట్టాలొచ్చినట్లున్నారు—అను. ఆవిడ తడబడుతోందో, ఏం చెబుతోందో చూడు—" అన్నాను.

కుసుమ కుతూహలం అన్నింటినీ జయించింది. వాళ్ళ పుస్తకం ఒకటి మా ఇంట్లో వుంది. అది తిరిగి ఇచ్చేసే వంక పెట్టుకుని ఆమె వాళ్ళింటికి వెళ్ళి తలుపు తట్టకుండానే తిరిగి వచ్చేసింది.

ఇదంతా నేను మా ఇంటి కిటికీలోంచే చూస్తూనే ఉన్నాను. కుసుమ రాగానే—"ఏం కుసుమా? తలుపు

తట్టనే లేదు....” అన్నాను.

“ఏం తలుపు తట్టనండీ—సిగ్గేసింది కూడాను. లోపల్నుంచి ఆవిడ కిలకిలలాడిపోతోంది—” అంది కుసుమ.

నా ఆసక్తి పెరిగిపోయింది—“ఒకవేళ భర్త వచ్చాడేమో....”

“పోదురూ — కృష్ణారావుగారి కామాత్రం సరసం కూడానూ—” అంది కుసుమ నా మాటల్ని తీసిపారేస్తూ.

“ఆయన సరసం గురించి నీకేం తెలుస్తుంది? కొందరు నిండు కుండలా ఉంటారు. తలుపులు మూసినప్పుడాయన ఏం చేస్తాడో నీకూ నాకూ ఏం తెలుస్తుంది? ప్లీజ్ వెళ్ళిరా కుసుమా!” అన్నాను.

నిజానికి ఆసక్తి కుసుమకూ ఉంది. కానీ నా కోసం వెడుతున్నట్లే వెళ్ళింది. లేని అయిష్టాన్ని నటిస్తూ వెళ్ళింది.

ఈసారి కుసుమ తలుపు తట్టింది. తలుపులు తెరుచుకోడానికి అయిదు నిముషాలు పట్టింది. తలుపు చంచలే తీసింది. ఆమెను చూడగానే అప్పుడే ప్రియుని గాఢ పరిష్వంగంలోంచి వచ్చినట్లు తెలిసిపోతుంది. బొట్టు, జుట్టు చెదిరిపోయాయి.

తర్వాత కుసుమ లోపలకు వెళ్ళింది. వెనక్కి రావడానికి పదినిమిషాలు పట్టిందామెకు.

కుసుమ ఇంట్లో అడుగు పెడుతూనే-“అతను ఇంట్లోనే ఉన్నాడు—” అంది. అందులోనే నాకు సగం సమాధానం దొరికింది. కృష్ణారావింట్లో ఉంటే ఆయన అని అంటుందామె. నేనింకా ఏదో అడిగే లోగానే—

“చంచల మంచిదికాదు—” అంది. పక్కలో బాంబు పేలినట్లు ఉలిక్కిపడ్డ నేను ఆ షాక్‌నుంచి తేరుకునేలోగా

ఆమె—"హావ్వ!" అంటూ బుగ్గలు నొక్కుకున్నది.

"ఏం జరిగింది కుసుమా?"

"నేనన్నానూ — మధ్యాహ్నం మీ ఇంటికెవరో చుట్టాలొచ్చినట్టున్నారు—....అని. దానికామె వెంటనే అతను మీ కంటబడ్డాడూ—నేను చెబుతూనే ఉన్నాను దొడ్డిదారిని రమ్మనమని—యెవరు చూస్తారులే అంటాడు. మీరు చూడనేచూశారు — అంది. అంది కానీ ఏమీ గాభరాపడినట్లు కనపడలేదు. నేను ఏమీ ఎరుగనిదానిలా దొడ్డిదారిని రావడమేమిటండీ అన్నాను. దానికామె పగలబడి నవ్వింది. అవునులే—మీకెందుకు తెలుస్తుందీ— అన్నది. మరీ బరితెగించినదానిలా ఉంది. మీ ఇంటికి దొడ్డిదారి సదుపాయం లేదుకదూ అని మళ్ళీ నవ్వింది. నేను పుస్తకం ఇచ్చేసి మరో పుస్తకం తెచ్చుకొని వచ్చేస్తూంటే—మా ఇంటికి చుట్టాలొచ్చారనీ—అందులోనూ మగ చుట్టాలొచ్చారని యెవరిదగ్గరా అనకండి. అందరికీ మాట్లాడుకుందుకు ఇదే టాపిక్ అవుతుంది— అన్నది. నేనేమీ అనకుండా వచ్చేశాను—"

ఇదంతా వినగానే నాకు మతిపోయినట్లయింది. చంచల వ్యవహారం నడపడమేకాదు—చాలా ధైర్యవంతురాలిలా గున్నది. అందుకామెను మెచ్చుకోవాలా, నిందించాలా? ఆలోచిస్తూంటే కొంత తప్పు కృష్ణారావుదేననిపించింది. అయితే మాకు సరిగ్గా వారి జీవిత విధానం గురించి తెలియదుకదా — అలాంటప్పుడు కృష్ణారావు గురించి ఒక అభిప్రాయం ఏర్పరచుకోవడం సబబుకాదనిపించింది.

3

ఆ రోజు నేను ఆఫీసునుంచి లేటుగా బయల్దేరాను. బస్సునందుకోవడం కోసం నడక వేగం హెచ్చించాను. ఆ సమయంలో వెనుకనుంచీ నా భుజంమీద యెవరిదో చేయి పడింది. ఎవరా అని చూస్తే కృష్ణారావు.

ఆశ్చర్యంతో ఆగిపోయాను.

మేమిద్దరం ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడుకోవడం కొత్త కాదు. కానీ ఇలా చనువుగా భుజంమీద చేయివేసి పలకరించడం ఇదే ప్రథమం.

"మీరింటికి వెళ్ళడానికి వేగిరపడుతూంటారని నాకు తెలుసు. కానీ ఒక్క పది నిముషాలు నా కోసం వృథా చేయగలరా?" అన్నాడతను దీనంగా.

"అయ్యో-యెంతమాట?" అన్నాను నొచ్చుకుంటూ.

ఇద్దరం దగ్గర్లోవున్న పార్కుకు వెళ్ళాం.

"మీరు చాలా అదృష్టవంతులు—" అన్నాడతను.

"మీ గురించి ఏమో చెబుతానన్నారు?" అన్నాను మొహమాట పడుతూ. నా అదృష్టం గురించి యెవరు మాట్లాడినా నాకు మొహమాటం వేస్తుంది. నా అదృష్ట మేమిటో కూడా నాకు తెలుసు.

"చెబుతాను. నాకు మీలాగే భార్యతో కలిసి విహరించాలనీ, సరదాగా గడపాలనీ ఉంటుంది—" అన్నాడతను.

"దానిదేముంది? అందుకు ఉద్యోగం కూడా సహకరించాలిగదా—అన్ని ఉద్యోగాలూ ఒక్కలాగుండవు-" అన్నాను.

"అదేం లేదు. నా ఉద్యోగంలో నాకు కావలసినంత ఫ్రీ టైం ఉన్నది—" అన్నాడు కృష్ణారావు.

అతనేం చెప్పబోతున్నాడో నాకు అర్థంకాలేదు.

"కావాలంటే నేనూ సరిగ్గా సాయంత్రం అయిదింటికి ఇల్లు చేరవచ్చు. అర్ధాంగితో షికార్లు కొట్టవచ్చు. టూర్లు మానేసి యెప్పుడూ ఊళ్ళోనే ఉండవచ్చు. కానీ నా భార్యకది ఇష్టంలేదు...." అతనో క్షణం ఆగాడు.

"యెందుకని?" అన్నాను అప్రయత్నంగా.

"చెప్పటందుకు సిగ్గుపడవలసిన విషయమిది. కానీ చెప్పక తప్పదు. నా భార్యకు నేనంటే ఇష్టంలేదు—" అన్నాడు కృష్ణారావు.

"ఎందుకని?"

"ఆమె ఎవర్నో ప్రేమించిందట. తలిదండ్రులు తనకు ఇష్టంలేని పెళ్ళి చేశారట. ఈ విషయం నాకు తెలిసే అంగీకరించానని ఆమె అనుమానం. అందుకని ఆమె నా జీవితం నరకం చేయాలని సంకల్పించుకున్నది. ఆమెకు నామీద కసి. నేనంటే కోపం. నన్నవమానించడమే ఆమె ధ్యేయం. యెప్పటికైనా ఆమె మారకపోతుందా అని ఆశగా యెదురుచూస్తున్నాను. కానీ ఆమె మరీ బరితెగించిపోయింది. పరాయి పురుషులతో సంబంధం పెట్టుకోవడమే కాకుండా...." అని ఆగి ఓసారి అతను కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

నేనాశ్చర్యపోయాను. అతన్నంతగా కదిలించిన ఆ విశేషమేమిటి? భార్య పరాయి పురుషులతో సంబంధం పెట్టుకుంటే ఏడ్వడం మినహా ఏమీ చేయలేడా అతను?

"చెప్పండి!" అన్నాను.

"చెబుతాను-" అన్నాడతను-"ఆమె ఒకొక్కరితో తన అనుభవాలు వర్ణించి చెబుతుంది. యెవరి ముద్దు ఎలా ఉంటుందో వివరిస్తుంది. అది నేను భరించలేను—"

"ఆమె చెబుతుంటే మీరు వింటారా?" అన్నాను ఆశ్చర్యంగా. యెందుకంటే యిష్టంలేనప్పుడు వినడ మెందుకు?

"వినక ఏం చేయను? తన అనుభూతులు వేరెవరికైనా చెప్పుకుంటే తప్ప ఉండ లేదట. నేను వినకపోతే వేరెవరికైనా చెప్పుకుంటానంటుంది. అందుకని నేనే వింటాను...."

నిజంగా నరకమేననిపించింది.

కృష్ణారావు మళ్ళీ అన్నాడు—"నాకు అందం వుంది. నాలో ఆకర్షణ వుంది. నేను మగాళ్ళని రప్పించు కుంటాను. నీకూ దొరికితే ఆడాళ్ళతో తిరుగు. నేనేమీ అనుకోను—అందామె. అది సవాలు. ఆ సవాలుపై నాకాసక్తి లేదు. ఆమె మారదని గ్రహించాక నేనో నిర్ణయానికి వచ్చేశాను...."

"విడాకులా?"

"కోర్టుకెక్కడం నాకిష్టంలేదు. కోర్టుకెక్కడంవల్ల మొత్తం కథంతా బయటపెట్టవలసి ఉంటుంది. సమాజంలో అలాంటి చేతకాని భర్తగా ముద్రవేయించు కోవడం నాకిష్టంలేదు. అందుకని...."

"అందుకని?" కుతూహలం ఆగడంలేదు నాకు.

"నేను చచ్చిపోదల్చుకున్నాను —" అన్నాడు కృష్ణారావు.

ఆశ్చర్యంతో నోరు తెరిచాను.

"ఈ విషయంలో నాకు మీ సహాయం కావాలి!"

"నా సహాయమా—మీరు చావడానికా?"

కృష్ణారావు విషాదంగా నవ్వి — "నేను నిజంగా చావను....చచ్చిపోయినట్లు నటిస్తాను...." అన్నాడు.

అసలు మొత్తం పథకం అర్థం చేసుకోవడానికి నాకు కాసేపు పట్టింది.

కృష్ణారావుకు టెలిగ్రాం వస్తుంది — ఓ ప్రాణ స్నేహితుడు చనిపోయినట్లు. ఆ షాక్ కు తట్టుకోలేక వెంటనే గుండె ఆగి మరణిస్తాడతను. డాక్టరు వచ్చి సహజ మరణమేనని సర్టిఫికెట్ ఇస్తారు. శవాన్ని దహనం కూడా చేస్తారు. ఆ శవం మాత్రం కృష్ణారావుది కాదు. యెవడో అభాగ్యుడిది. ఆ శవం కృష్ణారావుదేనని నేను సాక్ష్యం చెప్పాలి.

శవాన్ని ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలో ఇస్తామన్నారట. యెటొచ్చీ ఇద్దరు మనుషులు కావాలిట అందుకు. ప్రభుత్వోద్యోగి ఒక్కడైనా ఉండాలిట. అనాధ ప్రేత సంస్కారం చేస్తే తన తండ్రి ఆత్మ శాంతిస్తుందని కృష్ణారావు హాస్పిటల్లో అబద్ధం చెప్పాడు. నేను ప్రభుత్వోగిని కాబట్టి నా సాయం కోరుతున్నాడు.

"ఇదంతా ఎందుకు?" అన్నాను.

"మీతో అబద్ధం చెప్పను. నా జీవితాన్ని లక్ష రూపాయలకు ఇన్స్యూరు చేశాను. నా భార్య దానికి నామినీ. నేను పోతే ఆమెకు లక్షరూపాయలు వస్తాయి. అదీ ఆమెకు లాభం. ఈ లాభానికి ఆశపడి ఆమె ఈ పథకానికి ఒప్పుకుంది. కానీ ఇదంతా నా ఒక్కడివల్లా అయ్యేదికాదు—"

ఇందులో ఏదో తిరకాసుందనిపించింది నాకు—

"మీరేమీ అనుకోవద్దు—ఇలా అడుగుతున్నానని! డబ్బు కోసం మీరిద్దరూ కలిసి ఆడుతున్న నాటకం కాదు కదా ఇది—" అన్నాను.

అతడి ముఖం పాలిపోయింది—"యెవరికైనా ఇలాంటి

అనుమానం రావడం సహజం. నా పరిస్థితి అలాంటిది. కానీ ఆ పాతకిని వదిలించుకోవడానికి నాకు మిగిలిన మర్యాదైన మార్గం ఇదొక్కటే! ఆమెకు డబ్బాశ బాగా ఉంది. నేనాడేది నా కోసమాడే నాటకం కాదని తెలుసుకుందుకై నా మీరీ నాటకంలో సహాయం చేయాలి—"

అతడి ముఖం చూస్తూంటే జాలివేస్తోంది. కానీ ఇదేదో పెద్ద గూడుపుఠాణి అని నాకు అనుమానంగా ఉంది. సరువుగా బ్రతుకుతున్నాను. కుసుమతో జీవితం నాకెంతో హాయిగా ఉంది. ఇప్పుడనవసరంగా చిక్కుల పాలవుతానేమో! నాలో రకరకాల అనుమానాలు తలెత్తుతున్నాయి.

"చూడండి సార్! మిమ్మల్ని చూస్తే నాకు అసూయ. మీలాంటి జీవితం గడపాలన్నది నా కోరిక. అదృష్టమంతా మీ సొత్తేనన్నట్లు మీరు మాట్లాడకూడదు. నా బోటివారికి కాస్త అవకాశమివ్వాలి. ఈ పాతకిని వదల్చుకోడానికి నేను నిక్షేపంలాంటి ఉద్యోగాన్ని కూడా వదులుకొని వెళ్ళిపోతున్నాను. ఆ తర్వాత జీవితం ఎలా ఉంటుందో కూడా నాకు తెలియదు. కొత్త జీవితంలో స్థిరపడితే మీకులాగే నేనూ ఓ మంచి అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకొని సుఖపడతాను. నాకో అవకాశమివ్వండి సార్! ఆలోచించండి సార్!" అన్నాడతను.

"ఏ విషయమైనా ముందు మా ఆవిడకు చెప్పాలి—" అన్నాను.

4

రెండు రోజుల తర్వాత నేనింటికి వెళ్ళేసరికి కుసుమ ముక్కు చీదేస్తోంది.

"ఏం జరిగింది కుసుమా!" అన్నాను.

"పాపం, మీరు ఆ కృష్ణారావుగారికి సాయం చెయ్యాలండీ—" అందామె.

"అరే—ఏమయింది కుసుమకు...." అనుకున్నాను. రెండు రోజుల క్రితం కుసుమకు కృష్ణారావు సంగతి చెబితే ససేమిరా కల్లకాదంది.

జరిగిందేమిటంటే చెల్లెమ్మా అని సంబోధిస్తూ కృష్ణారావు కుసుమకు ఉత్తరం రాశాడు. ఫలానా సాయం అని రాయకపోయినా తన పరిస్థితి వర్ణించేసుకుని నన్ను తనకు సాయంచేసేలా నచ్చజెప్పమని ఆమెను అర్థించాడు. ఆ ఉత్తరం చదివితే కఠిన శిలలే కరిగిపోతాయి. కుసుమ కోమలి అయిన కుసుమ ఎంత?

నాకు తప్పలేదు.

కృష్ణారావు అట్నించి నరుక్కు వచ్చాడు. తెలివైన వాడే!

నిజం చెప్పాలంటే ఏదో మూల నాకూ అతడికి సాయ పడాలని ఉన్నది.

మర్నాడు సాయంత్రం అతడికా విషయం చెప్పాం. అప్పటికప్పుడు ఇద్దరం హాస్పిటల్‌కి వెళ్ళాం.

శవం దొరికింది.

"అదృష్టవంతుడు. దిక్కులేని చావు చస్తాడనుకుంటే అన్నీ వైభవంగా జరుగుతున్నాయి—" అంటూ గొణుక్కున్నాడక్కడి వ్యక్తి.

శవాన్ని పెట్టెలో పెట్టి ఇంటికి తీసుకువెళ్ళాడు కృష్ణారావు.

ఓ రాత్రివేళ మా ఇంటికి చంచల వచ్చింది. ఏదో టెలిగ్రాం వచ్చిందనీ తన భర్త షాక్ తిని పడిపోయాడనీ

కదలడంలేదనీ చెప్పిందామె.

ఆమె యెంత సహజంగా నటిస్తోందంటే ముందుగా కృష్ణారావు చెప్పినప్పటికీ కూడా ఆమె చెప్పిందంతా నిజమేననిపిస్తోంది. మమ్మల్నిద్దర్నీ వాళ్ళింట్లో ఉంచి తను డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళింది.

గదిలో చూద్దాము కదా — శవం రూపమే మారి పోయింది. ఇంట్లో కృష్ణారావు లేడు. అతను దొడ్డిదారిన వెళ్ళిపోయి ఉంటాడు. శవానికి చాలావరకూ కృష్ణారావు రూపం వచ్చేసింది. అది అతడి శవం కాదని తెలుసు కాబట్టి కానీ లేకపోతే అనుమానించడం చాలా కష్టం.

నా బుర్రలో రకరకాల ఆలోచనలు పరుగెడు తున్నాయి.

నిజంగానే ఈ భార్యాభర్తలకు ఒకరంటే ఒకరికిష్టం లేదా? లేక ఇద్దరూ కలిసి తెలివిగా నాటకమాడు తున్నారా? అలా తెలివిగా నాటకమాడడానికి కేవలం డబ్బే కారణమా? లక్షరూపాయల కోసం కృష్టారావు తన భార్య శీలం మంచిదికాదని అబద్ధం చెప్పేటంత నీచపు స్థాయికి దిగజారిపోయేడా?

చంచల డాక్టరుతో కలిసి వచ్చింది. డాక్టరు శవాన్ని పరీక్షించి గుండె ఆగి మరణించినట్లు చెప్పాడు.

నేను, కుసుమ ఇరుగు పొరుగులను పిలిచాం. వచ్చిన వాళ్ళు వచ్చారు. శవ వాహకులకు కబురు వెళ్ళింది. కృష్ణారావు గురించి రావలసిన వాళ్ళెవ్వరూ లేరు. అందువల్ల అప్పటికప్పుడు అన్ని ఏర్పాట్లూ జరిగి పోయాయి.

"ప్రాణ స్నేహితుడట. చిన్ననాటినుంచీ యెంతో సాయం చేశాట్ట. అతడి మరణవార్త వినేసరికి గుండె

ఆగి మరణించాడట. స్నేహమంటే వాళ్ళదీ స్నేహం—"
అందరూ వ్యాఖ్యానాలు విసురుతున్నారు.

నాకు ఏడుపు రావడంలేదు. నవ్వొస్తోంది.

తెల్లవారేలోగా శవ దహనం జరిగిపోయింది.

చంచల భోరున ఏడ్చింది. తనూ చచ్చిపోతానంది. కొందరామెను ఓదార్చడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. కుసుమ మాత్రం ముందుకు వెళ్ళలేదు.

యెంత చక్కగా నటిస్తోంది? ఇంత చక్కని ప్రతిభ వున్న ఈమె భర్తకు తెలియకుండా తన రంకుతనాన్ని యెందుకు దాచలేకపోయింది? ఆతడికి జీవితం నరక ప్రాయం చేయాలన్న పట్టుదలా? లక్ష రూపాయలకోసం వ్యవహారాన్ని ఇంతవరకూ తీసుకువచ్చిన ఈమె ఎటువంటి ఆడది?

పక్కింటి బామ్మగారు చంచలపై పెద్దరికం తీసుకుంది. అంతకాలం ఆవిడకు చంచలమీద సదభిప్రాయముండేదికాదు. ఇప్పుడు కష్టాల్లో పడేసరికి ఆవిడకు జాలి కలిగినట్లుంది. ఆవిడకు కుసుమ అంటే యిష్టం. రోజూ వచ్చి—"ఆ పిల్ల భోజనం చేయనంటోంది. యెలాగో దగ్గరుండి ఎంగిలిపడేలా చేశాను. కానీ ఎన్నాళ్ళని ఇలా? ఆ పిల్ల దుఃఖం మాన్పూంటే నా గుండె తరుక్కుపోతోంది—" అని చెబుతూండేది. మా కావిణ్ణి చూస్తే జాలిగా వుండేది.

అయితే ఆవిడ అసలు తాపత్రయమేమిటో మాకు తర్వాత తెలిసింది. చంచల సంప్రదాయం పాటించదేమోనని ఆవిడ భయం. యెలాగో దగ్గరుండి రోజూ చంచలను ఎంగిలి పడేలా చేసినట్లే—కృష్ణారావు పోయిన పన్నెండవ రోజున దగ్గరుండి ఆమెను విధవరాలిని కూడా

చేయించాక బామ్మగారు మళ్ళీ మామూలు మనిషై చంచల గురించి పట్టించుకోవడం మానేసింది.

కృష్ణారావు చావు గురించి యెవరూ పట్టించుకోవడం లేదు. యెవరికీ దానిపై యెటువంటి అనుమానాలూ లేవు. ఇది చుట్టూ వున్న ప్రజల అమాయకత్వమా, పకడ్బందీగా పథకాలు వేయడంలో అతడికున్న ప్రతిభయా?

నాకు మాత్రం ప్రజల ఉదాసీనత ఒక విధంగా ఇష్టంగానూ, మరో విధంగా అయిష్టంగానూ ఉన్నది.

దారుణమైన మోసాన్ని గుర్తించలేని ప్రజలమధ్యన నేనంటున్నానన్న గుర్తింపు బాధను కలిగిస్తూంటే, కృష్ణారావాడిన నాటకంలో నేనూ ఒక పాత్ర నేనన్న గుర్తింపు నాకు ఉపశమనాన్ని కలిగిస్తోంది.

యెదురింట్లో చంచల ఉనికి కొనసాగుతోంది.

ఆమె నొసటన ఇప్పుడు కుంకుమ లేదు. ఆమె చేతుల కిప్పుడు గాజులు లేవు. ఆమె నడిస్తే అందెలు సవ్వడి చేయవు. ఆమె తలలో అల్లరిచేసే మల్లెలుండవు. రంగుల సీతాకోకచిలుక తెల్లచీరలోకి మారిపోయింది.

అయినప్పటికీ ఆమె అందం తరగలేదు. ఆమె అలంకరణపై నాకు జాలి కలిగినా ఆమెపై నాకు జాలిలేదు. భర్త ఉన్నప్పుడే ఆమె పరాయి పురుషులను మరిగింది. ఇంక ఇప్పుడు ఆమెను ఆపగలిగిన వారెవ్వరు?

కొత్త జీవితం ఆమెలో మార్పు తెచ్చిందని కుసుమ అన్నది. ఆమె ఇప్పుడు అనుక్షణమూ కృష్ణారావు మంచితనాన్నే తల్చుకుంటుందట. అతడు లేకుండా ఎలా జీవించనూ అని వాపోతుందిట. ఇరవై నాలుగు గంటలూ దుఃఖసముద్రంలో మునిగి తేలుతున్నదట. అది నటన అని కుసుమకు తోచడంలేదుట.

ఆమె ఇంత నటన యెందుకు చేస్తున్నదో నాకు తెలియదు కానీ కుసుమకంటే ఎక్కువగా ఇరుగుపొరుగులు ఆమెపై జాలిపడుతున్నారట.

ఇన్సూరెన్స్ వారినుంచి ఆమె డబ్బు సంపాదించుకునే ప్రయత్నంలో వ్రాతమూలమైన సాయమంతా నేనే చూశాను. ఆమె అదృష్టమో ఏమో—చాలా త్వరగానే డబ్బు ఆమెచేతికందింది.

డబ్బు అందాక చంచలలో మళ్ళీ మార్పు వచ్చింది. ఆమె రంగు చీరలు కడుతోంది. గాజులు వేసుకుంటోంది. బొట్టు పెట్టుకుంటోంది. తలలో మల్లెలతో, అందెల ఘల్లుఘల్లులతో ఆమె యెందరో పడుచువాళ్ళ గుండెల్ని ఝల్లుమనిపిస్తోంది. ఆమెలోని ఈ మార్పు పక్కింటి బామ్మగారికి బొత్తిగా నచ్చలేదు.

ఒకరోజున ఆవిడ వెళ్ళి చంచలను హెచ్చరించిందట. జవాబుగా చంచల తాను మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకుంటానని అన్నదిట.

"అయ్యో రామా — నీకిదేం బుద్ధి?" అని ఆవిడ అంటే—పెళ్లాంపోయి నెల్లాళ్ళు తిరక్కుండా మగాళ్ళు పెళ్ళి పీటలమీద కూర్చుంటే తప్పుకాదా అని నిల దీసిందట.

అబద్ధమెందుకూ-ఇన్నాళ్ళూ చంచలపై నాకు అంతో ఇంతో సానుభూతి ఉండేది. అది కాస్తాపోయింది.

చంచల మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకుంటానంటే నా గుండె లదిరాయి. యెందుకంటే ఆమెను కట్టుకున్నవాడు కృష్ణా రావులాగానో, నిజంగానో చావక తప్పదు.

జరుగబోయేది చూడాలని నాకు చాలా కుతూ హలంగా ఉంది.

ఈలోగా ఇంకో ఉపద్రవం వచ్చి పడింది. కృష్ణా రావుకు వచ్చిన పెలి గ్రాం లో చెప్పబడ్డ ప్రాణ స్నేహితుడు అతడికున్నాడో లేడో తెలియదు కానీ నాకొకడు వున్నాడు. అతను నన్నోసారి తన ప్రాణాలకు తెగించి చెరువులోంచి రక్షించాడు. నాకు అవసరపడితే రక్తదానం చేశాడు. అతను నన్ను చూడ్డానికి వచ్చి అనుకోకుండా చంచలను చూసి మోహించాడు.

అతడికింకా పెళ్ళి కాలేదు. ఆమెను పెళ్ళిచేసుకుంటా నంటున్నాడు.

5

నేను చాలా ఇరకాటంలో పడ్డాను.

వెంకటేశం కలవారబ్బాయి. అతడి చెల్లెలికి పెళ్ళి సంబంధం కుదరగానే అతడి పెళ్ళి జరుగుతుంది. ఓ మాదిరి సంబంధం అతడి తలిదండ్రులకు నచ్చదు. అతడి తలిదండ్రులు నాకు బాగా తెలుసు.

"చంచల లేనిదే నేను బ్రతకలేను—" అన్నా డతను మొట్టమొదటిసారిగా ఆమెను చూడగానే. ఆమె అందం సాధారణమైనది కాదనీ నాకు తెలుసు. కానీ మరీ ఇంత అసాధారణమైనదని ఇప్పుడే తెలిసింది.

"ఆమెకు వివాహమైంది. ఇప్పుడు విధవ—" అని చెప్పాను.

ఇది వినగానే వెంకటేశం స్త్రీ పునర్వివాహాల గురించి ఓ పెద్ద ఉపన్యాసమిచ్చాడు. శతాబ్దాలుగా ఆడదానికి జరిగిపోతున్న అన్యాయాల గురించి ప్రస్తావించాడు. తనలాంటి యువకులు నడుంకట్టి ముందుకురానిదే ఆడదానికి మోక్షంలేదన్నాడు.

"చంచలను చూడకముందు నీకీ విషయాలు

తెలియువా?" అనడిగాను. నా మాటల్లో వెటకార మున్నట్లు నాకే అనిపించింది.

"తెలుసో తెలియదో చెప్పలేను. కానీ వీటి గురించి యెన్నడూ ఆలోచించలేదు. గౌతమునికి బోధివృక్షంలా ఆమె దర్శనం నాలో యెన్నో రకాల ఆలోచనలు లేపుతోంది...." అన్నాడు వెంకటేశం.

వెంకటేశం సమాజాన్ని పునరుద్ధరిస్తానంటే నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. కానీ చూస్తూ చూస్తూ చంచలతో వివాహం యెలా జరిపించగలను? దీనంగా నన్నర్థిస్తున్న కృష్ణారావు ముఖం నన్ను కదిలిస్తోంది. అదేగతి నా ప్రాణమిత్రుడు వెంకటేశానికి పట్టకూడదు.

అయితే జరిగినదేమిటో పూర్తిగా వెంకటేశానికి చెప్పలేను. నేను పాత్ర వహించిన ఒక నేరం గురించి మరీ యెక్కువమందికి తెలియడం నాకు మంచిదికాదు.

"నీకో విషయం చెప్పక తప్పదు. చంచల బుద్ధి మంచిదికాదు. ఆమె భర్త వుండగానే మగాళ్ళను వలలో వేసుకునేది——"

"నీకెలా తెలుసు?"

ఒక పర్యాయం కుసుమకు జరిగిన అనుభవం చెప్పాను.

వెంకటేశం ముఖం గంభీరంగా అయింది— "ఒకవేళ భర్తే ఆమెనందుకు ప్రోత్సాహించాడేమో తెలుసు కున్నావా? ఈ రోజుల్లో చాలామంది మగాళ్ళు భార్య శీలంకంటే డబ్బుకే ప్రాధాన్యతనిస్తున్నారు——"

ఈ కోణంలోంచి నేను ఆలోచించని మాట నిజం. అయితే కృష్ణారావు బాధ నాకు తెలిసినదే కదా—— అందుకని తన భార్య ప్రవర్తన గురించి కృష్ణారావు ఎలా వాపోయాడో చెప్పాను.

వెంకటేశం అంతా విని — "ఇది ముందరికాళ్ళకు బంధం వేయడం. తన గురించి యెవరూ మరోవిధంగా అనుకోకపోవడం కోసం కృష్ణారావే నీకీ విధంగా చెప్పాడేమో — ఈ ప్రపంచంలో ఆడదన్ననుమానించినంత సుంభంగా మగాడినెవరూ అనుమానించరు —" అంటూ ఆవేశపడ్డాడు.

వెంకటేశం చంచల అంటే మోజుపడుతున్నాడు. అందువల్ల ఆమెను తప్పుపట్టం ఇష్టముండదతడికి. కానీ పూర్తి నిజం నాకు తెలుసు. కృష్ణారావు తన ప్రాణాలనే త్యాగంచేసినట్లు పెద్ద నాటకమాడి ఇక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయాడు. అందువల్ల అతడికేం కలిసొచ్చింది. మొత్తం ఇదంతా కృష్ణారావు భార్యచేత ఆడించిన నాటకమంటే నాకు నమ్మకం కుదరలేదు. కానీ ఆ విషయం స్నేహితుడికి చెప్పలేదు.

ఆఖరికి విసిగిపోయి — "అనుభవం మీదగానీ ఆమె యెలాంటిదో నీకు తెలియదు. ఒక్కసారి ప్రయత్నించి చూడు —" అన్నాను.

నేనిలాగంటానని వెంకటేశం ఊహించినట్లు లేదు. మనిషి ఏదోలాగైపోయాడు — "నీకు పెళ్ళయింది. చెల్లెళ్ళు కూడా ఉన్నారు. నీలో సంస్కారముందని అనుకున్నాను. కానీ మరీ ఇలా మాట్లాడతావని నేనూహించలేదు —"

అప్పటికి నేను తేరుకున్నాను. నాలో సంస్కారమున్నది. కానీ చంచల గురించి అలాగనడం కుసంసంస్కారమనిపించుకుంటుందా? నేను మాటలు వెనక్కు తీసుకోలేదు.

"నా మాట నమ్ము. ఒకసారి ప్రయత్నించి చూడు.

యెలాగూ ఆమెను పెళ్ళి చేసుకుందామనుకుంటున్నావు కాబట్టి ప్రయత్నించడంలో తప్పులేదు. ఎటొచ్చీ నా మాట విని ముందే పెళ్ళి గురించి మాట్లాడకు. నీవంటి వాడిమీదకు తెలివిగా గాలం విసరగల సమర్థురాలామె. కానీ అలా జరిగితే నీ తలిదండ్రులకేమని సమాధానం చెప్పగలను? మొదటిసారి ఆమెను కలుసుకొని కేవలం నీ కోరిక వెలిబుచ్చు. ఆమె తప్పక అంగీకరిస్తుంది. అంగీకరించక తిట్టినా పెళ్ళి మాటలు మాట్లాడకు. ఏం జరిగిందో వచ్చి నాకు చెప్పు. తర్వాతేం చేయాలో చెబుతాను—"

6

వెంకటేశం వీధిలో ఎవ్వరూలేని సమయం చూసి చంచల ఇంటి తలుపు తట్టాడు. అక్కడ మొత్తం జరిగినదంతా వచ్చి నాకు చెప్పాడు.

చంచలే వచ్చి తలుపు తీసింది. "ఎవరండీ మీరు?" అంది.

"మీతో ఒక్కసారి మాట్లాడాలి—" అన్నాడు వెంకటేశం.

ఆమె సాదరంగా అతణ్ని ఆహ్వానించింది.

లోపల కూర్చున్నాక వెంకటేశం—"నేను చెప్పే దానికి మీరు అన్యథా భావించకూడదు—" అన్నాడు.

"చెప్పండి!" అందామె.

"నేను మీ అందానికి ఆకర్షితుడనైనాను."

"ఊఁ."

"నాకు మీరు కావాలి—"

ఆమె ఉలిక్కిపడింది.

"మీరు కోరిన డబ్బిస్తాను—"

ఆమె తమాషాగా అతడివంక చూసి — "చర్చివీధి తెలుసుగదా మీకు—అక్కడకు వెళ్ళండి. మీరు కోరే ఆడవాళ్ళక్కడుంటారు—" అంది.

ఆమెకు కోపంరాలేదని వెంకటేశం గ్రహించి ధైర్యంగా—"నాకు చర్చివీధిలో ఆడవాళ్ళొద్దు. మీరే కావాలి!" అన్నాడు.

ఆమె చటుక్కున లోపలకు వెళ్ళి వచ్చి — "నేను లోపలకెందుకు వెళ్ళొచ్చానో తెలుసా మీకు?" అంది.

"తెలియదు —"

"నా జోళ్ళక్కడ ఉండిపోయాయి. అవి తొడుక్కుని వచ్చాను—"

"ఎందుకు? బయటకు వెడదామా?"

"కాదు. పరాయి మగాణ్ని చేత్తో తాకడం ఇష్టముండదు నాకు. అందుకని చెప్పుతో నే కొడతాను....వీధి తలుపు తట్టి—పెళ్ళికావలసిన ఆడపిల్లను—నువ్వు కావాలి-అంటున్నాడు మగాడు...." అంటూ ఆమె కాస్త వంగింది.

చెప్పు తీయడానికే వంగిందని గ్రహించిన వెంకటేశం పరుగులాంటి నడకతో మా యిల్లు చేరాడు.

నేను జరిగినదంతా విని "అర్థమయిందా?" అన్నాను.

"యేమిటి?"

"ఆమె ఎలాంటిదో?"

"బాగా అర్థమయింది. ఇంకెప్పుడూ నీలాంటివాడి మాట విని ఇలాంటి బుద్ధితక్కువ పనులు చెయ్యను—" అన్నాడు వెంకటేశం.

"ఆమె తెలివైనది. నువ్వు తెలివితక్కువ వాడివి—" అన్నాను.

"నిజమే—"

"అది కాదు వెంకటేశం — ఆమె తెలివిగా నీకో సందేశాన్నిచ్చింది. అది అర్థం చేసుకోవడం నీ బాధ్యత!"

"యేమిటా సందేశం?"

"నువ్వు వీధి తలుపు తట్టి ఇంట్లో ప్రవేశించావు. ఎవరో ఒకరు అది చూసేవుంటారని ఆమె అనుమానం. అలాంటప్పుడు నువ్వు ఎక్కువసేపుండిపోదే ఎవరికైనా అనుమానం కలుగుతుంది. నువ్వేమన్నా ఆమెకు కోపం రాలేదు. కొడతానంది కానీ కొట్టలేదు. ఆమె అభ్యంతరమల్లా నువ్వు వీధిలోంచీ వచ్చావనే! దొడ్డిదారిన వెళ్ళి చూడు. ఆమె నిన్ను కరుణిస్తుంది—"

"అదే నిజమైతే అంత డొంక తిరుగుడుగా చెప్పడమెందుకు?" అన్నాడు వెంకటేశం — "సూటిగా విషయం చెప్పొచ్చుగా—"

"ఆ మాత్రం ఆడదాని డొంక తిరుగుడు మాటలు అర్థం చేసుకోలేని వాడితో ఆమె వ్యవహారం నడిపిస్తుంది? మగాడికి అవసరం తీరిపోతే చాలు. ఆడదానికి అల్లరిపడకుండా వుండడం ముఖ్యం—" అన్నాను.

వెంకటేశం నా తర్కాన్ని అంగీకరించడానికి ఒకటి రెండు రోజులు పట్టింది.

7

చంచల యింటికి దొడ్డిదారి వుంది. అది ఓ సందులోకి వుంది. ఎవరికీ తెలియకుండా ఆమె యింట్లో ప్రవేశించవచ్చు. అలాంటి దొడ్డిదారి వున్నదనే ఆమె ఆ యింటి నెన్నుకుందో, ఆ దొడ్డిదారి చూసేకనే ఆమె కలాంటి దుర్బుద్ధి పుట్టిందో తెలియదు కానీ ఆమె యింటి దొడ్డి

తలుపు సాధారణంగా తీసే వుంటుందని కుసుమ నాకు చెప్పింది.

వెంకటేశం దొడ్డిదారిలో ఆమె యింటికి వెళ్ళాడు. తొందరగానే తిరిగొచ్చేశాడు.

"ఏం జరిగింది?" అన్నాను.

"ఈసారి చెప్పుతో కొట్టింది—"

ఉలిక్కిపడ్డాను.

"చంచల నిన్ను కొట్టిందా?"

"ఒక్కమాట కూడా ఆడలేదు. చంచలా—నీ కోసం దొడ్డిదారిని వచ్చాను—అన్నాను. నేను చెప్పింది పూర్తి కాగానే చెప్పుతీసుకొని కొట్టి—ఇంకా కావాలా అన్నట్లు ఆగింది. ఇలాంటి అవమానం యిదే మొదటిసారి!" వెంకటేశం కంఠం దీనంగా మారిపోయింది.

ఇలా జరుగుతుందని నే ననుకోలేదు-"నన్ను మన్నించు వెంకటేశం. బహుశా ఆమెకు నువ్వు నచ్చివుండవు. అందుకే అలా చేసింది. ఆమె గురించి నాకు బాగా తెలుసు. అందుకే నీ కలా చెప్పాను—"

"ఏమయితేనేం? నా కిక్కడ అవమానం రాసిపెట్టి ఉంది!" వెంకటేశం వాపోయాడు. అతడి ముఖం చూస్తే నాకు చాలా జాలి కలిగింది.

"అలా బాధపడకు వెంకటేశం! అవమానమన్నది నలుగురికీ తెలిసినప్పుడు కదా—చంచల ఈ విషయం ఎవరికీ చెప్పదు. ఇది నీకూ నాకూ తప్ప ఆఖరికి నా భార్య కుసుమకు కూడా తెలియదు—" అన్నాను.

"అది కాదు నా బాధ. ఆమెను నేను మనస్ఫూర్తిగా కోరుకుంటున్నాను. ఆమె లేనిదే నేను బ్రతకలేనని పిస్తోంది. ఆమెకూ నాకూ పెళ్ళి జరిగే మార్గం లేదా?"

ఇప్పుడు వెంకటేశానికి ఆమె శీలంపై నమ్మకం కూడా కుదిరింది. ఆమెను పెళ్ళిచేసుకుని తీరాలనుకుంటున్నాడు.

అప్పుడు నాకు స్ఫురించింది. వెంకటేశం మా ఇంటికి వచ్చినపుడు కుసుమ చంచల యింటికి వెళ్ళింది. వెంకటేశం గురించి చాలా వివరాలు చెప్పింది. అందువల్ల చంచలకు అతడి ఆస్తిపాస్తుల గురించి అన్నీ తెలుసు.

“అమ్మా—నువ్వెంత జాణవు!” అనుకున్నాను.

మొదటిసారి వెంకటేశాన్ని బెదిరించినప్పుడామె యేమంది?

“వీధి తలుపు తట్టి...., పెళ్ళి కావలసిన ఆడపిల్లను—కావాలి అంటున్నాడు మగాడు....” అందామె.

అంటే దాని అర్థం—తను పెళ్ళి చేసుకోవాలని అనుకుంటున్నదని—పెళ్ళికే గానీ మరెందుకూ అంగీకరించనని!

ఈ విషయమై నేను తీవ్రంగా ఆలోచించాను.

చంచల కసి అంతా భర్త కృష్ణారావుపైన మాత్రమే! అతణ్ని యేడ్పించడంకోసం తను చెడు తిరుగుళ్ళు తిరిగింది. భర్తను వదిలించుకున్నాక ఆమె అందరిలాగా బ్రతకాలని అనుకుంటున్నదేమో! కొత్త భర్తతో మామూలుగా జీవించాలని ఆశపడుతున్నదేమో! అలాంటప్పుడు....

8

కుసుమతో చెప్పా వెంకటేశం చంచలను ప్రేమిస్తున్నాడనీ పెళ్ళి చేసుకోవాలని అనుకొంటున్నాడనీ........

“చంచలను గురించి అతడికి పూర్తిగా తెలుసా?”

"తెలుసు. అయినా ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాడు—"

కుసుమ చాలా బాధపడింది.

"బాధపడితే లాభంలేదు. నువ్వే రాయబారం చేయాలి!" అన్నాను.

"నేనా?" అంది కుసుమ ఆశ్చర్యంగా.

"తనే అడగడానికి మొహమాటపడుతున్నాడు—" అన్నాను.

ఆఖరికి కుసుమ అంగీకరించింది.

"ఎలాగో సాధించుకు రావాలి!" అన్నాను.

"ఇందులో సాధించడానికి ఏముందండీ—వెళ్ళి చెప్పి రావడమే కదా—ఆమె ఎగిరి గంతేసి మరీ ఒప్పుకుంటుంది. మీ స్నేహితుడిలాంటి భర్త—ఎన్ని పూజలు చేస్తే మాత్రం—అందులోనూ ఆమెకు లభిస్తాడా?" అంది కుసుమ.

ఆమె ఎంత నమ్మకంగా వెళ్ళిందో అంత ఆశ్చర్యంగా తిరిగొచ్చింది.

"ఏం జరిగింది?" అన్నాను.

"చంచల యీ పెళ్ళికి ఒప్పుకోలేదు—" అంది కుసుమ.

"వెంకటేశం గురించి అన్నీ చెప్పావా?"

"అన్నీ చెప్పాను. ఆమెకు అతడిపట్ల యేమాత్రమూ ఆకర్షణలేదు—"

"అసలేమన్నది ఆమె?"

"తను మర్యాదస్థుల్నే కానీ చేసుకోదట. వెంకటేశాన్ని ఆమె చూసిందట. మర్యాద తెలిసినవాడిలా కనిపించలేదుట—"

నాకు ఒళ్ళు మండిపోయింది—"యేమిటి తన ధైర్యం?

అసలు తనకు పెళ్ళంటూ అవుతుందని ఆశ వున్నదా?"

"మరీ అంత సూటిగా అనకపోయినా అలా అర్థం వచ్చేలాగునే మాట్లాడాను. ఆమె చాలా తేలికగా—నేను లక్షాధికారిణిని. నాకు పెళ్ళి సమస్యా - అంది."

"సరే—అదీ చూద్దాం—" అన్నాను కోపంగా.

విషయం విని వెంకటేశం నాతో నిష్ఠూరంగా మాట్లాడేడు—"నీ సంభాషణ పాటించి ముందుగా అలా వెళ్ళడం వల్లనే ఆమెకు నాపై దురభిప్రాయం కలిగింది. లేకపోతే యీ పెళ్ళికి తప్పక అంగీకరించి ఉండేది —" అన్నాడు.

"వెంకటేశం! ఆమెమీది మోజులో నువ్వు చాలా విషయాలు ఆలోచించడం లేదు. నువ్వామెకోసం రెండు సార్లు ప్రయత్నించి ఫెయిలయ్యావు. ఆ తర్వాత పెళ్ళి మాటలకు దిగావు. అంటే నీకు ఆమెపై అంతులేని ప్రేమతోపాటు గౌరవం కూడా వున్నదనే కదా అర్థం. దీనికి తోడు నీకు ఆ స్తిపాసులుకూడా బాగా వున్నాయి. ఇవేమీ ఆమెను ఆకర్షించలేదంటే ఇంతకంటే బలమైన ఆకర్షణ మరేదో వుండి వుండాలి. అదేమిటో నాకు తెలుసును కూడా!" అన్నాను నేను వెంకటేశాన్ని అనునయిస్తూ.

"నీకు తెలిసిందేమిటో చెప్పు?"

"ఆమె విచ్చలవిడిగా తిరగడానికి అలవాటు పడింది. తనకు భార్య స్థానం ఇచ్చేవాడే ఆమెకు కావాలి తప్పితే మరీ నీకులా ప్రేమించేవాడితో ఆమెకు ఇబ్బంది!"

వెంకటేశం కోపంగా నా వంక చూసేడు—"ఎంత సేపూ ఆమె శీలాన్ని శంకించడం తప్ప మరో ఆలోచన లేదా నీకు?" అన్నాడు.

నేను మౌనం వహించాను.

వెంకటేశం భగ్నహృదయంతో మా యిల్లు వదలి పెట్టాడు.

9

ఒకరోజు నాకో ఉత్తరం వచ్చింది. చాలా ఆసక్తికరమైన ఉత్తరం. రాసిందెవరో తెలియదు కానీ యాభై రూపాయలకు డ్రాఫ్ట్ వుంది.

ఫలానా తేదీన ఫలానా బస్సులో ఫలానా ఊరికి రమ్మనమనీ తను వచ్చి బస్‌స్టాండ్‌లో కలుసుకుంటాననీ రాశా డో వ్యక్తి. నా దారి ఖర్చుల గురించి యాభై రూపాయలకు డ్రాఫ్ట్ పంపించాడు.

"ఇదేం ఉత్తరమండీ?" అంది కుసుమ.

"ఇందులో ప్రమాదమేమీ లేదు. నేను వెడతాను—" అన్నాను.

"నేను రావద్దా?" అంది కుసుమ.

"వద్దు కుసుమా! అసలు సంగతేమిటో తెలియనప్పుడు—యిద్దరూ కలిసి వెళ్ళడం అంత మంచిది కాదు—"

కుసుమ నా ప్రయాణానికి అంగీకరించింది. కుతూహలం నన్ను కాల్చేస్తోంది. ప్రయాణం తేదీ రెండురోజు లుంది. ఆ రోజు ఆఫీసుకు సెలవు. ఆ మర్నాడు ఆదివారం. అన్నీ చూసుకునే ఉత్తరం రాసినట్లున్నాడతను.

మొత్తంమీద ప్రయాణం తేదీ రానే వచ్చింది. ఉదయం ఎనిమిదింటికి బస్సు. మధ్యాహ్నం రెండింటికి అక్కడ చేర్చింది. బస్సుస్టాండులో నా కళ్ళు యెవరి కోసమో వెతుకుతున్నాయి.

నేను బస్సు దిగాను. భుజానికి ఓ చిన్న సంచీ

వుంది. ఆ భుజంమీదే ఎవరిదో చేయి పడింది. ఎవరా అని వెనక్కి తిరిగాను.

ఎవరో అపరిచితుడు. గడ్డం, మీసాలున్నాయి కానీ ఆధునికంగా వున్నాడు. యువకుడే. ఆ కళ్ళు ఎక్కడో చూశాననిపించింది.

"సునీతా!" పిలిచాడతను.

ఆ మాట కూడా యెక్కడో విన్నాననిపించింది.

ఎక్కణ్ణించో అతడి పక్కకు వో అమ్మాయి వచ్చింది.

వాళ్ళ ఈడూ జోడూ ఎంతో బాగుంది.

"నా భార్య—సునీత!" అన్నాడతను.

"మీరు.... మీరు...." అని ఆగిపోయాను.

"గుర్తించలేదా—....కృష్ణారావు...."

ఉలిక్కిపడ్డాను....అవును....కృష్ణారావే!

"ఇప్పుడు నన్నా పేరుతో పిలవద్దు. నా పేరిప్పుడు రామకృష్ణ—" అన్నాడతను. భార్యకు నా పేరు చెప్పాడు. ఆమె వినయంగా నమస్కరించింది.

మేమంతా కలిసి అత డింటికి వెళ్ళాం. సునీత చాలా కలుపుగోలు మనిషి. రామకృష్ణ ఉరఫ్ కృష్ణారావు ఆమెతో మసులుతున్న తీరు నయనానందకరంగా వున్నది. ఆ దంపతుల ఆదరణ మరిచిపోలేను.

కృష్ణారావు నన్ను వేరే గదిలోకి తీసుకువెళ్ళి—"ఇదీ నేను కోరుకున్న జీవితం సార్!" అన్నాడు.

నేను ఆశ్చర్యపోయాను. కృష్ణారావు భార్య చంచలతో కలిసి ఏదో నాటకమాడాడని అనుకున్నాను. కానీ అతనిక్కడ వేరే పెళ్ళిచేసుకుని సుఖంగా జీవిస్తున్నాడు. అంటే కృష్ణారావు భార్యతో విసిగిపోయిన మాట నిజమే!

ఆమెను యేదో విధంగా వదుల్చుకోవా లనుకుంటున్న మాటా నిజమే!

సునీతను పెళ్ళి చేసుకోవడంవల్ల కృష్ణారావుకు అయిదు వేలు కట్నం వచ్చింది. ఆ డబ్బుతో అతను వ్యాపారం ప్రారంభించాడు. అది బాగానే నడుస్తున్నది. అక్కడ చావాలని నిశ్చయించుకున్నప్పుడే కృష్ణారావు సునీతను చూసి ఉంచుకున్నాడు. సునీతకు తన గురించి యెన్ని నిజాలు చెప్పాడో తెలియదు. వారిద్దరూ యే కలతలూ లేకుండా వున్నారు.

"మీ సాయంవల్లనే యిదంతా సాధ్యపడింది సార్! మీ మేలు మరిచిపోలేను. మిమ్మల్నిక్కడికి రప్పించడానికి కారణం మీకు నా నిజాయితీని నిరూపించుకోవడమే! మీరు నన్ను అనుమానించారు. నేను చంచల కలిసి డబ్బుకోసం నాటకమాడుతున్నా మనుకున్నారు. మీ రెప్పుడొచ్చినా మమ్మల్నిక్కడ చూడవచ్చు. సునీత వంటి భార్యతో ఓ యేడాదిలోనే పెద్ద లాభాలు తీయగలనని నా నమ్మకం—" అన్నాడతను. అతడి మాటల్లోని నమ్మకం కళ్ళలో కూడా నాకు కనిపించింది.

నేనెంత బలవంత పెట్టినా వినకుండా నా తిరుగు ప్రయాణం టికెట్ అతనే తీశాడు.

10

ఇదో పెద్ద షాకింగ్ న్యూస్‌గా నేను కుసుమకు చెప్పాలని అనుకున్నాను. నేను యింట్లో అడుగు పెట్టగానే కుసుమ—"మీ కో వార్త వుంది. మీరు యేం కబురు తెచ్చారా అని నేను ఆత్రుతపడుతున్నాను కాబట్టి ముందది చెప్పేయండి. తర్వాత ఇది చెబుతాను-" అందామె.

నెమ్మదిగా కృష్ణారావు కథ చెప్పాను కుసుమకు.

కుసుమ నిజంగానే ఆశ్చర్యపోయింది.

"మరి నీ కబురు చెప్పు!"

"చంచలకు పెళ్ళి కుదిరింది—"

"వరుడెవరు?"

"మనకు తెలిసినవాళ్ళెవరూ కాదు ..."

"ఎవరు?"

"ఎవరో నాకూ తెలియదు...."

"కుదిరిందని ఎవరు చెప్పారు?"

"చంచలే చెప్పింది. మర్యాదస్థుడట. అన్ని విధాలా తనకు నచ్చినవాడుట. ఈ సంబంధం కుదిరినందుకు చంచల చాలా గర్వపడుతోంది—" అంది కుసుమ.

"పెళ్ళెక్కడ జరుగుతుంది?"

"విజయవాడ కనకదుర్గ గుడిలోనట — చాలా సింపుల్‌గా జరుగుతుందట. శుభలేఖలు వుండవట—" అంది కుసుమ.

కుసుమ చెప్పిన వివరాలన్నీ వింటే నాలో చాలా అనుమానాలు రేగాయి. వివాహం వచ్చే ఆదివారంనాడట. నాలుగు రోజుల్లో చంచల ఇక్కడ ఇల్లు ఖాళీచేసి వెళ్ళిపోతుందిట. మళ్ళీ ఈ ఊరు రాదుట.

నాలో మళ్ళీ అనుమానం రేగింది.

ఇదంతా కృష్ణారావు, చంచల ఆడుతున్న నాటకం కాదుగదా! అతను నన్ను మభ్యపెట్టడంకోసం ఓ అద్దె భార్యను నాకు తాత్కాలికంగా చూపించాడేమో! ఇప్పుడీమె యీ ఊరొదిలి వెళ్ళగానే యిద్దరూ కలిసి కాపురం పెడతారేమో!

"అంత ఖర్చులిచ్చి మరీ మిమ్మల్ని మభ్యపెట్టాల్సిన

అవసరం అదినికేముందండీ?" అంది కుసుమ.

"లేకపోతే నేనూ ఆ లక్ష రూపాయల్లో వాటా అడుగుతా నేమోనని భయం కావచ్చు—"

"ఇర్వానంతో మీ రేం చేయగలరు?"

"బ్లాక్ మెయిల్!" అన్నాను.

కుసుమ ఉలిక్కిపడి—"అవునండీ—ఈ విషయమే నాకు తట్టలేదు—" అంది.

"బ్లాక్ మెయిల్ చేసే ఉద్దేశ్యం నాకు లేదు కానీ—నిజం—తెలుసుకునే ఉపాయం నాకు తెలుసు—" అన్నాను.

"ఏమిటది?" ఆత్రుతగా అడిగింది కుసుమ.

"మనం పెళ్ళికి వెడదాం?"

కుసుమ ఉలిక్కిపడి—"పిలవని పేరంటానికా?" అంది.

"బెజవాడ కనకదుర్గ గుడికి వెళ్ళడం పిలవని పేరంటమెందుకవుతుంది?"

కుసుమ వెంటనే ఒప్పుకుంది.

విజయవాడలో మా చుట్టాలున్నారు. శనివారం రాత్రికే అక్కడకు వెళ్ళాం. మర్నాడుదయం చంచల కుసుమకు చెప్పిన టైముకు కనకదుర్గ గుడికి వెళ్ళాం.

అక్కడ నిజంగానే చంచల వివాహం జరుగుతోంది—

వరుణ్ని చూసి ఉలిక్కిపడ్డాను.

అతను రమణమూర్తి!

కుసుమకు ప్రేమలేఖలు వ్రాయబడ్డాయన్న కారణంగా ఆమెను నిరాకరించిన రమణమూర్తి చంచల పక్కన వరుడిగా కూర్చుని వున్నాడు. అతడామె మెడలో తాళి

కట్టడమైనాక నే నతన్ని పలకరించాను.

నన్ను చూసి రమణమూర్తి ఉలిక్కిపడ్డాడు.

"అరే—మీరా—ఇలా ఎలా వచ్చారు?"

"మీ పెళ్ళి గురించి తెలిసి...."

"నా పెళ్ళి గురించి మీకెలా తెలుసు? ..."

"చంచలగారు చెప్పారు...."

"ఓహ్—ఆమెది మీ ఎదురిల్లేకదూ ..." అని నిట్టూర్చాడు తను. "పిల్లైనంత రహస్యంగా పెళ్ళి చేసుకోవాలనుకున్నాను...."

"ఒకప్పటి మీ ఆశయాలు యిప్పుడు మారాయా?" అన్నాను. అది వెటకారమో కాదో రమణమూర్తి ఊహించుకోవాలి.

"అలా ఎందుకనుకుంటున్నారు?"

"చంచలగారిది మా ఎదురిల్లే కదా!"

"ఓహ్—కృష్ణారావు మీ సాయం తీసుకున్నాడు కదూ!" అని మళ్ళీ నిట్టూర్చాడు రమణమూర్తి.

నేను ఆశ్చర్యపోయి—"అంతా మీకు తెలుసా?" అన్నాను.

"నాకు తెలియడ మేమిటి? పథకం వేసిందే నేను-" అన్నాడు రమణమూర్తి. "తప్పలేదు మరి! చంచల నాకు అన్నివిధాల నచ్చింది. సుఖజీవితం ప్రారంభించాలంటే ఓ లక్షరూపాయలైనా వుండాలన్న దామె. లక్ష రూపాయలు సంపాదించాలంటే దొడ్డిదారి తప్పనిసరి గదా!"

"మరి.... మరి.... చంచలగారు...."

"ఓహ్—నా కోసం ఆమె చేస్టిటీ బెల్టు ధరించేదని చెప్పడం మరిచాను కదూ—" అతను మళ్ళీ నిట్టూ

ర్చాడు....

"ఎంత దారుణం?" అనుకున్నాను. పైకి మాత్రం—
"ప్రేమలేఖ అందుకొంటేనే ఆడదాని మనసు కలుషితం కావచ్చునన్నారు మీరు. ఈ నాటకంతో మీ భార్య మనసు కలుషితం అవుతుందనుకోలేదా?" అని సూటిగా అడిగేశాను.

"నా బుర్రలో లక్షరూపాయలు తప్ప ఇంకేమీ లేదు. ఇతర విషయాలేమీ గుర్తుచెయ్యకండి నాకు. అనుభవం చాలీచాలని వయసులో యేమైనా అని వుంటే—వాటి ప్రభావం మీ మీద కూడా వుంటే—దాన్ని యిప్పుడే తొలగించుకోండి—" అన్నాడు రమణమూర్తి.

అసలు రమణమూర్తినే నా బుర్రలోంచి తొలగించేయాలనుకుంటూ అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయాను కుసుమతో కలిసి.

—:ఐ పో యి ం ది:—